

skupom Mahničem prošao u našem hrvatskom Primorju sve biblijske i liturgijske glagoljske Kodekse i tu se osposobio za svoj životni poziv velikoga slaviste i redaktora najnovijega izdanja glagoljskoga misala. Njegovi prvi radovi su izašli u izdanjima Staroslavenske Akademije u Krku (Liber Job 1903, Liber Ecclesiastes 1905, Liber Ruth 1905, Propheta Joel 1908, Propheta Oseas 1910) a zapravo su značili nastavak rada Brnčića, Račkoga, Parčića, Milčetića i toliko drugih naših ljudi zaslužnih za glagoljicu. Kada se vratio u svoj rodni kraj i postao universitet. profesorom u Pragu — centru slavističke nauke poslije rata — razvio je toliku naučnu djelatnost, da možemo mirne duše reći, da je obsegom svoga istraživanja, metodom i rezultatima rada presegao svoje prethodnike. Vajs je filolog, kritičar biblijskih i liturgijskih tekstova, istraživač prvobitnih jezičnih oblika, kako su izašli ispod pera slavenskih apostola, izdavač klasičnih glagoljskih i ćirilskih kodeksa, pisac mnogih članaka o povijesti, razvitku, peripetijama staroslavenskoga bogoslužja u hrvatskim i češkim zemljama.

Kao sve velike slaviste tako je i Vajs mučio problem kako je nastalo i kako se razvilo slavensko naročito glagoljsko pismo. Dokle je Rački ovo pitanje stavio više manje na čelo svega svoga naučnoga rada (*Pismo slovjensko*, Zagreb 1861.) — dotle Vajs slijedi metodu prof. Jagića (*Enciklopedija slavjanskoj filologiji*, Sanktpetersburg 1911) i iznosi svoje mišljenje kao plod svojega životnoga posla oko glagoljice i kao neki Corollarium svojega naučnoga gledanja. Ako je itko pozvan, da dađe definitivno mišljenje o cijelom pitanju, to su pozvani ljudi stručnjaci kao Vajs, koji su cijeli svoj vijek prošli u proučavanju glagoljskih rukopisa iz raznih krajeva i raznih vremena, međusobno ih poređivali, mučili se paleografskim metodama o ispravnom čitanju pojedinih riječi i mjesta, istraživali njihove prepise u ćirilicu. Vajs stoji tvrdo na punoj autentičnosti i historijskoj vjerodostojnosti Žitija sv. Ćirila, da je autor slavenskoga pisma filozof Konstantin (Sv. Ćiril) i da je pismo obretno od njega glagoljica. Ćirilica je kasnije pismo, a ime se autora može prema današnjem stanju slavistike naslućivati, ali nikako utvrditi. O postanku glagoljskoga pisma složno s Jagićem proglašuje poznatu teoriju prof. Vondráka najvjerojatnijom, da su pri sastavljanju jednoga dijela glagoljskih pismena bezuvjetno utjecali na sv. Ćirila neki znakovi iz hebrejsko-samaritanskoga alfabeta.

Vajs u ovoj svojoj knjizi »Rukovjet glagoljske paleografije« ukazuje potanko poznavanje ogromnoga rada literature i što je napisana o ovoj stvari od početaka slavistike do današnjega dana i do smjelih a često i proizvoljnih tvrdnja novijih pisaca. I ovo njegovo djelo je klasičan rad, bez kojega ne može da bude nijedna bolja knjižnica.

Može se naručiti i preko domaćih knjižara kod nakladnog zavoda »Orbis« u Pragu.

Dr. Ritić.

Novo jeronimske knjige. Godina 1938. jest sedamdeseto godišće opstanka Hrvatskoga Književnog Društva sv. Jeronima u Zagrebu. U pozivu na proslavu jubileja izražena je želja, da bi se sjećanje na sedamdeset

godina društvenog života i rada ispunilo stvarnom sadržinom t. j. u znaku što jačeg prosvjetnog djelovanja i širenja dobre knjige. Radi toga jubilejâ jeronimske su knjige za godinu 1938 izdane ranije. Izdanja su podijeljena u skupine po tri knjige za 10 dinara, pet knjiga za 20 dinara, devet knjiga za 40 dinara. To su članske cijene; svatko može lako postati članom, jer je upisnina i članarina jedamput za uvijek samo 10 dinara. Nove jeronimske knjige za godinu 1938 redom su ove:

1. Kalendar »Danica« za god. 1938.
2. Svjedočanstva o Rusiji od I. Bogdana.
4. Komunizam od fra B. Perovića.
5. S onu stranu Kapele pripovjesti od dra F. Lasmana.
6. Dvije golubice pripovjesti od N. Subotića.
7. Društveni život na selu od prof. dra M. Ivšića.
8. Ban Jelačić od Stj. Gorupića.
9. Budi pobožan, od o. I. Radića.

I po broju i po kvaliteti svojih izdanja naše se zaslužno društvo sv. Jeronima u ovoj svojoj 70. godini dostojno pretstavlja svome narodu. Valjalo bi samo naći načina, da u sve slojeve, a naročito slojeve naše inteligencije, prodre uvjerenje, da za moralni i materijalni narodni napredak, najviše pridonosi ovo naše književno društvo sv. Jeronima. Mnogi naime inteligentat ne mari za nj i ne nastoji, da knjigama društva sv. Jeronima nađe što više članova među pukom. A to zato, jer prema njemu i sâm stoji u nekoj udaljenosti, da ne kažemo neprijateljskom, ultra-kritičarskom stavu. Tu indolenciju jednoga dijela narodne inteligencije treba pobijati, pa će se onda lakše naći puteva, da se izvrsna izdanja sv. Jeronima rašire u hrvatskom narodu onako, kako ona ne samo zaslužuju, nego kako je i potrebno radi samoga naroda i njegovog prosvjetnog podizanja.

Osim 3 knjiga pripovijesti (od Čturića, Lasmana, Subotića) tu su ove godine 3 vanredno vrijedne knjige, pune instruktivnog sadržaja, savremene i dotjerane (od Ivšića, Perovića, Bogdana), kojima s jednako moraju pribrojiti Mala biblija od M. Lacha i pouka o pravoj pobožnosti od o. Radića. Veoma će rado svaki narodni čovjek posegnuti za knjigom o slavnom banu Jelačiću od Stj. Gorupića.

Kolikogod životne prilike po selima bile teške, svijesno će i zdušno hrvatsko svećenstvo naći načina, da ovo svetojeronimsko blago što obilnije razaspe među svojim narodom!

A. Ž.

Mahnčić Dr. Antun: Katolički svećenik, priredio Antun Alfirević, D. I. Naklada Hrvatske knjižare u Splitu 1938, 8, str. 360. Cijena din. 60.—.

Suradnik pokojnoga biskupa dr. Mahnića, p. Alfirević, sakupio je u ovoj knjizi njegove članke, razasute po staroj »Hrvatskoj Straži«, »Svećeničkoj zajednici« i iznio ih ovdje u jednom preglednom nizu pod gornjim naslovom. U uvodu veli da ima i članaka koji još nigdje nisu objelodanjeni. Čitavu je zbirku podijelio na 3 dijela: Misli s Kristom — Budi s Kristom — Djeluj s Kristom.

Zahvalni smo p. Alfireviću i Hrvatskoj knjižari na ovom trudu u uvjerenju, da će ovo djelo potpunoma izvršiti onu zadaću koja mu je